

Малышей, проживающих за пределами агрогородка, к детскому саду подвозил школьный автобус. Детей обязательно сопровождал учитель. Родители этим были удовлетворены.

Таким образом, в целом родители выражали удовлетворенность качеством детского дошкольного образования в селе. Трудности вызывала возможность получить дополнительные образовательные услуги. Отмечалось, что в городах возможности для раннего развития ребенка шире, чем в сельской местности.

Список использованных источников

1. Образование в Республике Беларусь, 2021 : стат. букл. / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь ; редкол.: И. В. Медведева (пред.) [и др.]. – Минск : Нац. стат. ком. Респ. Беларусь, 2021. – 39 с.

А. Ф. Самусік

*кандыдат гістарычных навук, дацэнт
БДЭУ (Мінск)*

ВЫКЛАДАННЕ АСНОЎ ЭКАНОМІКІ Ў ШКОЛАХ-КАЛОНІЯХ КРАКАЎСКОЙ АКАДЭМІІ Ў ПАЧАТКУ XVII СТАГОДДЗЯ

У 1560-я гг. спачатку ў Польшчу, а потым і ў ВКЛ з мэтай ажыццяўлення Контррэформацыі быў запрошаны езуіцкі ордэн. Яго члены лічылі надзвычай важным кантроль за належным выхаваннем моладзі, а таму распачалі ў краіне стварэнне ўласнай школьнай сістэмы. Імкнуліся яны падпарадкаваць сабе і ўжо існуючыя тут асветніцкія асяродкі – найперш Кракаўскую акадэмію, якая з канца XIV ст. была запатрабаваным месцам навучання ў тым ліку і для моладзі з тэрыторыі Беларусі. Яе ўлады здолелі адстаяць сваю самастойнасць, але вырашылі ўзяць курс на стварэнне сваёй вучылішчнай сеткі – каб стрымаць працэс маніпаляцыі адукацыі езуітамі ды палепшыць якасць падрыхтоўкі абітурыентаў. У цэлым Кракаўскай акадэміяй на абшарах Рэчы Паспалітай было адкрыта 40 школ-калоній. Аднак у ВКЛ дзейнічала толькі адна з іх – з 1630 г. у Белай у Брэсцкім павеце (суч. Бяла-Падляска ў Польшчы) [1, с. 41–48].

Зместам вучэбных праграм школы-калоніі істотным чынам адрозніваліся ад езуіцкіх калегіумаў. У іх выхаванцы засвойвалі куды больш шырокі спектр ведаў з розных галін навукі – гісторыі, географіі, паліталогіі, права, медыцыны і эканомікі. Падручнікамі па апошняй сталі працы Арыстоцеля «Эканоміка» ды «Палітыка», выдадзеныя на польскай мове кракаўскім прафесарам С. Петрыцыям (першая ў 1601 і 1618 гг., другая ў 1605 г.). У іх дактрыны славу тага грэчаскага мысліцеля прыстасоўваліся да рэалій Рэчы Паспалітай. Так, вучням даводзілася аб наяўнасці некалькіх асноўных тыпаў эканомікі – агульнадзяржаўнай, рэгіянальнай, мясцовай і прыватнай. Пры гэтым асноўнай у іх лічылася сельская гаспадарка, ад рацыянальнай арганізацыі якой залежыў росквіт краіны. Памешчыцкі маёнтак абвешчаўся асновай эканамічнай мадэлі, што існавала ў Рэчы Паспалітай. Эфектыўнае кіраванне ім ускладналася на гаспадара – магната ці шляхціча, абавязанага сачыць за тым, каб выдаткі ніколі не перавышалі прыбытак. Яго жонка адказвала за вядзенне хатняй гаспадаркі, а дзеці павінны былі набірацца ў старэйшых вопыту. Няўнасць прыгонных сялян тлумачылася прыроднай няроўнасцю людзей, бо: «адным яна дала свабоду і права загадваць, іншым здольнасць падпарадкоўвацца». Але падкрэслівалася, што да сваіх падданных трэба адносіцца справядліва і клапаціцца аб іх. Асобны акцэнт на занятках рабіўся на належным стаўленні да багацця. Аднаведна Арыстоцелю заяўлялася, што назапашванне грошай дапушчальна толькі тады, калі гэта робіцца з нейкай мэтай – пашырэнне зямельных уладанняў, набыццё свойскай жывёлы, узвядзенне жылых ды гаспадарчых пабудов, паляпшэнне дабрабыту ўласных сялян і г. д. Простае ж імкненне да бязмежнага павелічэння сваіх фінансаў – гэта ганебна ды антымаральна, бо не нясе ніякай карысці. Гэты ж тэзіс пашыраўся і на ўзровень дзяржавы, якая павінна была прыкладзі максімум намаганняў для дасягнення высокай якасці жыцця насельніцтва [2, с. 26–30, 116–129; 3, с. 62–71].

Відавочна, што аповед настаўніка на занятках аб этычных нормах у гаспадаранні далёка не ўсімі ўспрымаўся ў якасці кіраўніцтва да ўласнай дзейнасці ў сталым узросце. Разам з тым можна меркаваць, што менавіта агучаныя Арыстоцелем пастулаты на гэты конт сталі адной з прычын актыўнай фундатарскай дзейнасці айчынных магнатэрыі ды шляхты, ахвяраваўшых значныя сродкі рэлігійным і навучальным установам, а таксама на дабрачыннасць.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Grzelecki, W. Szkoły-kolonie Uniwersytetu Krakowskiego 1588–1773 / W. Grzelecki // Rozprawy z Dziejów Oświaty. – 1979. – Т. 22. – S. 41–56.
2. Petrycy, S. Oekonomiki Aristotelesowej, To Iest Rządu Domowego / S. Petrycy. – Kraków : Druk. M. Jędrzejowczyka, 1618. – VI, 135 s.
3. Petrycy, S. Polityki Aristotelesowej, To Iest Rządu Rzeczypospolitey / S. Petrycy. – Kraków : Druk. S. Kempiniego, 1605. – XVIII, 431 s.

В. А. Симхович

*доктор социологических наук, профессор
БГЭУ (Минск)*

ВКЛАД БЕЛОРУССКОГО БИЗНЕСА В ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ СТРАНЫ

В последние годы в Беларуси отмечен рост качества жизни населения. За последние 25 лет белорусы стали есть больше фруктов, овощей, рыбы и мяса, при этом доля расходов на питание снизилась с 62% до 40%, а сбережений – удвоилась. За этот период количество квадратных метров на душу населения увеличилось в 1,5 раза, а обеспеченность легковыми автомобилями – в 5,5 раза. В 2022 г. номинальная среднемесячная заработная плата в целом по экономике достигла 1630,9 руб., или 741,5 долл. США. Пенсии по возрасту удерживаются на уровне 37% от средней заработной платы по стране, что приближено к международному стандарту.

Высокое качество жизни совместно с государством помогает обеспечить и отечественный бизнес, вклад которого сегодня важен, так как санкционное давление недружественных стран на Беларусь обостряет риски снижения уровня жизни граждан. Белорусский бизнес социально ориентирован, и его социальная ответственность представлена тремя составляющими.

Экономическая составляющая. По разным оценкам, вклад частного сектора в белорусскую экономику составляет 40–45%. И хотя перечень сфер его деятельности не очень широкий (торговля, ремонт автотехники, транспорт, логистика и др.), только малый и средний бизнес создает 25,7% ВВП Беларуси. Выручка субъектов МСП от реализации товаров и услуг за 2022 г. достигла 41,7% республиканского объема, а налоговые поступления в бюджет – 36% от общего объема. Кроме того, частный бизнес абсорбирует рабочую силу, которая высвобождается в результате сокращения с госпредприятий. Это повышает эффективность использования человеческого капитала и поддерживает социальную стабильность, так как увольнения в госсекторе не вызывают рост безработицы, а зарплата в частном секторе в среднем выше.

Экологическая составляющая. Беларусь отличается благоприятной экологической ситуацией, в чем есть и весомый вклад отечественного бизнеса. Предприятия, банки, IT-компании, операторы мобильной связи и др. внедряют системы менеджмента качества окружающей среды, активно реализуют мероприятия природоохранной деятельности и программы осознанного потребления: расширяют электронный документооборот, ведут раздельный сбор мусора, отдают на переработку отслужившее оборудование и т. п.

Для здоровья каждого важны качественные продукты питания. Эту потребность удовлетворяют и частные производители, преобладающие в пищевой промышленности страны (87,5%). Так, в 2022 г. они обеспечили 86,4% мясной, молочной, растительной, кондитерской и иной продукции. Бренды «Санта-Бремор», «Савушкин продукт», «Вкус Бульбаша»,